

386

1876

1876

FRAGILE.

L

4

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

0568 8236

Digitized by Google

IETS

OVER

386
24
FERGUT.

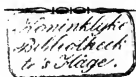
RIDDERROMAN UIT DEN FABELKRING

VAN

DE RONDE TAFEL,

UITGEGEVEN DOOR

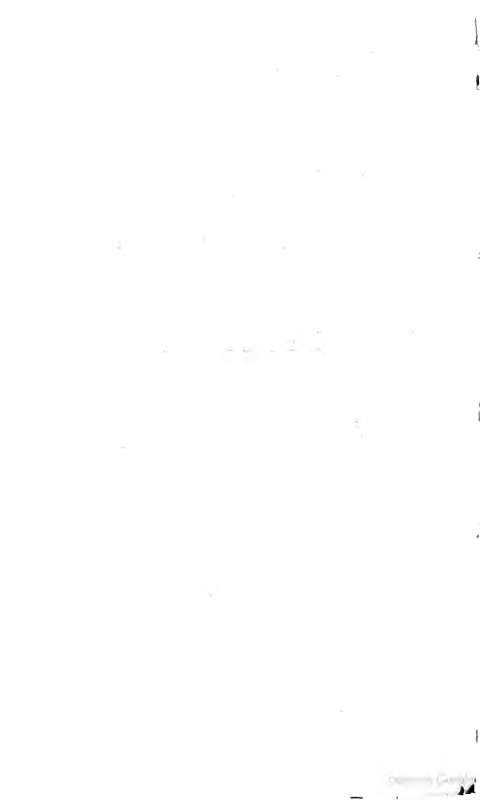
Professor L. G. VISSCHER.

Te Leyden

BIJ H. W. HAZENBERG & COMP.

1838.

216

Sedert VAN WIJN, HUYDECOPER EN CLIGNETT was de toestand onzer oude Letterkunde, ten minste in ons Vaderland, kwijnende: terwijl DUITSCHLAND en BELGIË het voorbeeld van nieuw ontwaakten ijver gaven bleef in Nederland alles rustig, althans hetgeen in dit vak gedaan werd was van weinig belang. Eindelijk toch scheenen sommige Hoogleeraren te gevoelen dat wij tot onze schande ten achter bleven, men gevoelde de noodzakelijkheid dit te veranderen en *het Leven van Jesus* zag het licht, hetwelk onlangs is opgevolgd door den ROMAN VAN FERGUUT.

Met geestdrift werd het laatste werk door ons ontvangen, daar wij hartelijk verlangden het belangrijk geheel te leeren kennen, welks waarde wij door de uitgave van HUYDECOPER's *Melis Stoke* bij gedeelten hadden leeren kennen. Ik

herinner mij niet tot nogtoe eene beoordeeling van die uitgave gelezen te hebben, niettegenstaande ik overtuigd ben van de noodzakelijkheid hierover eenige woorden tot het letterkundig publiek te spreken, daar deze uitgave, hoewel eene groote leemte in onze oude letterkunde aanvullende, en dus in verscheidene opzigten zeer verdienstelijk, door in het oog loopende misslagen ontsierd wordt.

Men wachte hier echter geene doorlopende geregelde kritiek van het werk, want zulks zoude misschien meer tijd en moeite kosten dan de uitgave zelve. De onderscheidene Handschriften zouden moeten vergeleken worden, en verschillende onjuistheden in den tekst, welke hoe gering ook, aanmerkelijk worden voor eene taal wier gramatica nog door vergelijking moet gevonden worden, zou men *steeds* moeten aanwijzen, welk alles zoo omslagtig zoude zijn dat het bijna eene nieuwe uitgave zoude kunnen vereischen.

Eenige losse aanmerkingen en teregtwijzingen, daar, waar overhaasting (want daaraan willen wij het toeschrijven) *Professor VISSCHER* heeft doen mistasten, moge zijn Hooggeleerde ons ten goede houden.

Wat de inleiding betreft, die voor een *zeer groot gedeelte* beter zou voegen voor eene uit-

gave van den *Besant de Dieu*, over het historisch gedeelte zullen wij niet twisten, aangezien de belofte van den uitgever ons doet hopen dat een gedeelte van het ontbrekende op eenen ruimen voet zal worden aangevuld. Voorts leeren wij uit die inleiding dat er vier oude Handschriften van den *Roman in onze taal bestaan*, zonder dat evenwel de geleerde uitgever ons meldt welk gebruik hij van dezelve gemaakt heeft. Wij willen aannemen dat hij immer van de verschillende lezingen, die in vier Handschriften stellig hebben moeten voorkomen, volgens geweten, de beste gekozen heeft; doch wij moeten tevens verklaren dat wij het er voor houden, dat het de pligt des uitgevers geweest ware het publiek ten minste niet geheel onkundig van die verschillende lezingen te laten; te meer, daar Professor *vischer* niet kan ontkennen dat de goede keuze somtijds zeer twijfelachtig blijft.

Over de waarde van den tekst kan dus weinig geoordeeld worden, doch wij gelooven uit de vergelijking met de fragmenten in de uitgave der kronijk van *Stoke* door *HUYDECOPER* voorkomende, dat die tekst hier en daar voor meer zuiverheid vatbaar was, tenzij tot de uitgave maar één Handschrift gevolgd ware, hetgeen wij niet mogen vooronderstellen.

Ik zal zoodanige zwakke plaatsen uit den tekst

niet aanvoeren: mijn bestek laat niet toe aan een groot aantal plaats te geven, en eenige weinigen zouden niets bewijzen voor bijna 6000 verzen.

„Wie de vertaler zij, is ons niet gebleken,” luidt de Inleiding pag. xii, en wij beamen dit volgaarne; alleen moeten wij dit aanmerken dat de taal genoegzaam bewijst dat wij deze vertaling aan een Vlaming te danken hebben.

Wat nu de Ophelderingen aangaat, hieromtrent zijn onze grieven drieledig:

1°. Hadden wij gewacht dat in het *Glossarium* de woorden elkander in geregelde alphabetische orde zouden opvolgen; maar neen, tot groot ongemak der lezers staat b. v. *chiere* achter *cume*, *delijt* tusschen *derre* en *deus*, *galt* achter *ghere*, *vespertijt* achter *vrucht*, enz. enz., hetgeen mede aan haast of onnaauwkeurigheid moet worden toegeschreven.

2°. Is van sommige woorden of uitdrukkingen geene melding in het *Glossarium* gemaakt, niet-tegenstaande onduidelijkheid of andersints dit noodwendig maakte.

3°. Komen er eenige woorden in voor, die onjuist en geheel valsch zijn verklaard. Deze beide laatste punten van beschuldiging zullen wij thans trachten te bewijzen.

Wat het eerste betreft: wij zochten te vergeefs een verklaring van vs. 300:

»Die twee (zonen) dedi driven vee
»Verre van huse op die see."

Het woord *sale* dat, zoo als meermalen bij andere schrijvers, in den Roman somtijds voor *Kasteel* gebruikt wordt (vs. 309, 504, 586 enz.) is mede in de aantekeningen over het hoofd gezien.

Evenmin zal men door Professor VISSCHER leeren wat vs. 86 en volg. zal heeten.

»Die hert spranc op ende wert vervaert
»Ende vloee neven eenre riviere,
»Doe liet die Coninc en *verlosiere*."

Meermalen kwam ons onder het lezen voor dat ook in Ferguut het zelfstandig naamwoord den enkelvoudigen vorm behield, wanneer blijkens het lid- of voornaamwoord een meervoudig getal werd bedoeld b. v. vs. 337.

»Het es die coninc ende sine *vrient*."

Hetgeen ik meen dat door den uitgever had behooren opgemerkt te worden.

Wel vinden wij verklaard »*stappans* vs. 409 »aanstonds," doch de geleerde uitgever schijnt

over het hoofd gezien te hebben dat er niet slechts staat *stappans* maar *stappans stede*, hetgeen hetzelfde zal zijn als bij *Melis Stoke* VII B. vs. 478 *staphans up der stat*, waarop HUYDECOPER aantee kent »*dit moet niet gescheiden worden.* »Het beteekent: *zonder eenig uitstel*, even als »VIII B. vs. 481 *staphans ter stede* en IX B. »vs. 784 *staphans ter stat.*”

Ook de vreemde uitdrukking vs. 547:

»Ic wille — — — —

»— — varen met hem in rivieren”

is onaangeroerd gebleven. HUYDECOPER verklaart het *Stoke* V B. vs. 1113 door »*een speelreisje doen*” zoodat het hier met den volgenden regel beteekent: *zoo wel ernstige bezigheden als zijne vermaken wil ik met hem deelen.*

Vs. 150 blijft mede zonder uitlegging:

»Dat hijs sal hebben sine *miede*”

miede is belooning, vergelding: vergelijk al weder HUYD. op *Stoke* I^e D. p. 379.

Van het woord *geninden*, vs. 4255 voorkomende, even als van *Limiere* vs. 4795 wordt

de verklaring, in plaats van door Professor VISSCHER, zoo als maar al te dikwijls, door HUYDECOPER gegeven. Over het eerste zie breedvoerig l. l. 2° Deel. p. 328-336, over het laatste l. l. 2° Deel. p. 141.

Ook de volgende uitdrukking is over het hoofd gezien, hoewel zij opmerkenswaardig genoeg schijnt om opgehelderd te worden: Vs. 3900.

»Hi sach doe oec meneghen seriant

»*Cousen gebonden, glavie in die hant.*»

en nogmaals vs. 5321:

»Daer volchdem menech ridder melde

»Scilt omme den hals, *cousen gebonden.*»

Doch al genoeg; het aangehaalde zal voldoende zijn om te bewijzen dat werkelijk veel is overgeslagen dat een uitlegging behoefde: thans nog iets aangaande het derde gebrek der ophelдерingen.

Maar al te dikwerf heeft Professor VISSCHER zich laten medesleepen om een woord of uitdrukking uit den zin te verklaren, waardoor soms eene valsche, soms eene afgeleide beteekenis alleen wordt opgegeven; terwijl zoo min het laatste als het eerste voldoende is om een schrij-

ver te verklaren, of de taal te doen kennen. Ten bewijze dat werkelijk valsche verklaringen enz. zijn ingeslopen moge het volgende dienen: Vs. 3996 leest men:

»Si dancten Gode an dien stonden

»Dat hi (Ferguut) gheen *arch* en hadde van
den doet."

De zin bragt hier mede dat dit *arch* in het Glossarium vertaald werd *gevaar*; doch ik weet niet of deze verklaring door voorbeelden zoude te staven zijn, hetwelk mij hier aanleiding geeft aan te teekenen dat het te bejammeren is, dat nergens in de woordenlijst de bronnen zijn aangehaald, waardoor Professor VISSCHER bewijst dat hij de ware uitlegging geeft, waardoor of de lezer op goed geloof moet aannemen, of met eenige moeite in onderscheiden schrijvers het gevondene moet controleeren. — Maar om op *arch* terug te komen: HUYDECOPER op *Stoke* 3° Deel. p. 101 legt het uit door *letsel*, welke algemeene beteekenis hier had moeten genoemd worden.

—

Neder bijten, dat meermalen voorkomt, wordt alleen verklaard door *afzitten*, van het paard *stijgen*, hoewel het in het algemeen in den ruimsten zin *nederdalen*, *afklimmen* beteekent. Ver-

gelijk HUYDEG. l. l. 2° D. p. 489 en *Maerl. Sp. Hist.*
2° D. aant. p. 94 en CLIGNETT Bijdr. enz. p. 131.

Koning Arthur met zijne Edelen en Ridders
ter jagt zijnde zegt, vs. 155:

- „ — — dat hi nem' meer bi *karitaten*
- „ Goet doet die den hert sal laten.”

Dit *karitaten* verklaart de uitgever, p. 241
door *barmhartigheid*. Dat het dit soms kan
beteekenen wil ik wel toestemmen; maar ik ge-
loof niet dat ooit een Koning zijnen Ridders
heeft toegevoegd dat hij hen *uit barmhartigheid*
weldoet, vooral komt dit niet overeen met de
hovesceit van Arthur. Voor de beteekenis ver-
gelijke men de volgende regelen uit de Wapen
Martijn:

- „ Doch proeft men — — —
 - „ Drierhande minne.
 - „ d'Eerste is *Caritate*.”
-

Nu iets dat misschien aan niet overhaasting
mag worden toegeschreven.

Wij lezen, onder anderen vs. 104:

- „ Elc doe enen hont nam
- „ Ende sijn naer den hert gedoken.
- „ Die bracken hebben *echt* verroken.”

en vs. 1666:

„Vrient — — —

„Wijst mi den horen ende 't hoeftcleet,

„In cans vinden, dats mi leet. —

„Die dorpre *echt* niet en sprac.”

Ik zoude meer plaatsen kunnen aanhalen waar dit *echt* in voorkomt, maar ik neem deze bij voorkeur omdat daarop in het Glossarium teruggewezen wordt. Wij lezen daar: „Echt, 106 en 1669, *goed, naar behooren, wezenlijk, inderdaad,*” hetgeen de zin vrij wel toelaat: zoo lang echter de aantekeningen van HUYDECOPER op *Stoke* VII B. vs. 634 en I B. vs. 720 niet wederlegd worden, hetgeen moeilijk zal plaats hebben, moeten wij de verklaring van dit *echt* hier door Professor VISSCHER gegeven, als *valsch* verwerpen.

Vs. 517. „Hi sach waer quamen verlaisiert

„Viere dieven, die helmen *gelachiert.*”

Dit *Lachieren* wordt verklaard: Fr. *Lacher, loslaten, opzetten*. Doch ik zou het liever vertalen *Lacer, Letsen*, zoo als wij vs. 463 lezen:

„Den helm so *letste* hi wet schiere.”

Want het is eer te denken dat dieven, ten aanval gereed, zoo als uit de volgende verzen blijkt, hunne helmen goed op het hoofd vastge-

snoerd hadden, dan dat zij dezelve slechts luchtig gebonden, (hetgeen toch de eerste beteekenis van *lacher* zal zijn) of de vizieren geopend hadden. Vergelijk voorts vs. 3903, 5188 en *Lacies* in het Glossarium.

Getrahijnt komt volgens het Glossarium van *getravengiert* (niet op de meest gewone wijze) hetwelk dan beteekent: *verkleed, onkenbaar, gemaskerd*; maar hoe dit toegepast moet worden op de volgende regelen is mij nog duister.

- „Al ware een man in iii castele
- „Dore wapent met ysere ofte met stale,
- „Si (de min) dore scoten met haren strale.
- „Die minne es so *getrahijnt*,
- „Hare scichten sijn so gefenijnt,
- „Wien si scietet, wijf of man,
- „Dat hijs genesen niet en can.”

Volgens den uitgever behoort dus het vers *Die minne es* enz. tot de twee laatste regels; maar, ik bid u, wat zal dan beteekenen: „De min is zoo gemaskerd, zoo verkleed, hare pijlen zijn zoo vergiftigd, dat hij wien zij treft nimmer kan genezen worden.” Wanneer ook ik uit den zin eenige suppositie mogt maken, zoude ik het liever vertalen: „De min is zoo *sluw, doorslepen*,” *getrahijnt* dan afleidende van het Fran-

sche *trahison*. De zin zou er zeker verstaanbaarder en natuurlijker door worden.

- »Die knape gaf enen lach
- »Daer hi den wrene (a) comen sach
- »Hi grepene in 't gereide, hi spranc. (b)

» — — — —

- »Ene *gorgie* nam hi in sine hant;
- »*Men wiste van sporen niet in 't lant.*"

Dit *gorgie* (vs. 477) wordt door Professor VISCHER verklaard: »*bedeksel voor den hals*, ter aangehaalde plaatse het *borstharnas* van een paard." enz.

Moet nu, omdat *gorgie* eenigsints naar *gorgerin* of *gorgerette* zweemt, de arme *Ferguut* zijne reis doen met het zware *harnas* van zijn paard in de hand? Dit ware zoo onmenschelijk als onnatuurlijk: Wij willen dus trachten dit door een ligter iets te doen vervangen.

Uit het laatste aangehaalde vers (478) blijkt dat het voorafgaande *gorgie* moet beteekenen *iets om het paard aan te zetten*, want waarom er anders terstond op laten volgen:

- »*Men wiste van sporen niet in 't lant?*"
-

(a) Paard.

(b) Namelijk op dat paard.

Dit schijnt mij vrij duidelijk; maar verder geloof ik dat het woord *gorgie* eene dwaling van den afschrijver is, tenzij men aanneemt dat er eene misstelling is in vs. 4407 alwaar men leest:

»Tote haren mule dat si liep,

»Met ere *scorgien* ghinc soe se driven."

Welk *scorgien*, door den uitgever verklaard: »Fr. scorpion, eene soort van zweep," ik geloof één en hetzelfde te zijn met het hier kwalijk gestelde *gorgie*.

En dit bewijst wederom dat men door opletendheid en vergelijking niet zoo ligt in ongerijmdheden vervalt als door geleerde doch dikwijls hinkende suppositien.

Van Arthur leest men vs. 58:

»Nooit was coninc sijn ghenoot,

»Noch die bet sceen .i. edelman.

»Selve hi eenen horen nam

»Ende maecte heme uter stat (a) wel *houde*."

en vs. 1080:

»Die coninc gordet wel *houde*" (b).

Dit *houde* verklaart Professor VISSCHER: »*spoedig, snel, haastig, schielijk, aanstonds*."

(a) Namelijk om ter jagt te rijden.

(b) Den nieuwen ridder zijn zwaard.

Deze beteekenis is somtijds goed: CLIGNETT voert er ten minste eenige voorbeelden van aan, (Bijdr. tot de O. Ned. Letterkunde, pag. 62) en vele plaatsen uit Ferguut kunnen moeilijk anders worden verklaard. Het eerst aangehaalde voorbeeld moge hiertoe behooren, het tweede even als vs. 1560 moet anders worden uitgelegd, en wel door *vriendelijk*, zie HUYDECOPER op *Stoke* I° D. p. 367. Deze beteekenis had Professor VISSCHER dus mede moeten opgeven.

Vs. 4806. „Doe bat Galarant genade,
 „En seide: ridder! *op groet oetmoet*
 „Laet mi leven.”

Ook deze uitdrukking van koning Galarant is door den uitgever niet begrepen, blijkens het aangeteekende op *ootmoet*. Voor eerst acht ik de zamenstelling van dit woord door Professor VISSCHER opgegeven onjuist: het is ja, zamengesteld uit *oode* en *moed*, doch dit *oode* is niet dat wat men bij KILIAEN vindt met de beteekenis van *woest, ledig*, maar dat, hetwelk verklaard wordt door HUYDECOPER op *Stoke* IV B. vs. 1492, en door CLIGNETT op *Maerlants* Sp. Hist. I° D. aant. p. 35; zoodat *ootmoed* hier niet beteekent *zonder moed*, maar *genadig gemoed, genade*.

Wat zouden anders moeten beteekenen de uitdrukkingen: in Carel en Elegast, vs 190:

„Ootmoedig God en Vader!”

en Jan van Helu vs. 15 (uitg. van WILLEMS.)

„Nu biddic — — —

„Der edelre Vrouwe Margrieten,

„Dat sijt (dit boek) met *ootmoede* wille ontfaen.”

Vergelijk ook de aantekening van WILLEMS te dier plaatse.

Maar 2° heeft Professor VISSCHER ook de uitdrukking niet gevat: *op ootmoet iets vragen*. Volgens den uitgever vraagt Galarant genade *op ootmoet van zich zelven*, terwijl hij inderdaad om lijfsbehoud smeekt *op ootmoet van Ferguut, zijnen tegenstander*: Zoodat het niet beteekent: „*Vragen met belofte van diepe erkenenis en nederigheid*,” zoo als wij in het Glossarium lezen, maar *smeken bij iemands genade*. Vergelijk de aantekeningen van HUYDECOPER I. I. VI B. vs. 791 (2° Deel, pag. 512-514).

Van vs. 270 tot vs. 285 wordt eene beschrijving gegeven van de bezittingen van zekeren Somilet, en dan volgt er:

„Al 't lant was sijn — —

„ — — — — —

„Het was hem van sinen *oer* bleven.”

Dat *oer* of *oir* gewoonlijk in den zin van erfgenaam voorkomt zal ieder gaarne aan Professor

VISSCHER toestemmen, maar dat men te dezer plaatse met die beteekenis volstaan kan zal even eenstemmig ontkend worden. *Oer* moet hier juist het tegenovergestelde van *erfgenaam* beteekenen, daar Somilet het land van zijn *oer* dat is van zijne *voorouders* geërfd had.

„*De pelres van rossien* (heet het p. 271 in „het Glossarium) vs. 5023 zijn *paardendekken*.”

Ter aangewezenen plaatse leest men:

„Sanderdaghes alse die sonne opghinc,

„Ghinc Galiene hare gereden.

(Namelijk om naar den Koning te gaan)

„Hare ridders liepen hen vercledeu

„Met dieren *pelres van rossien*.”

Zoodat, volgens de gedachte van Professor de ridders *paardendekken* omhingen als zij naar het hof gingen; denkelyk om meer indruk op den Koning te maken! —

Hieruit vooral kan men mede opmaken, met welke naauwkeurigheid deze uitgave is daargesteld.

Galiene in *Rikenstene* belegerd doet de inwoners: „vore die porte varen,” (vs. 4218) waarop:

- „Die van der stat in corte wilen,
- „Some met gysarmen, some met bilen,
- „Some met piken, some met *pestelen*,
- „Si tracken alle ten cartele.”

Men ziet hier duidelijk dat de dichter zeggen wil dat allen met een of ander wapentuig ten strijde trokken: onder die *wapens* worden ook genoemd *pestelen*. Niettegenstaande dit wordt het woord *pesteel* door Professor VISSCHER verklaard: „*kleine wimpel, op de helmen of aan de lansen der ridders.*” Voorzeker en krachtadig werktuig om een talrijk heir vijanden van de muren te houden! *Pesteel* of *Palesteel* schijnt mij eer uit den aard des woords een *knods* te beteeken, althans hier nooit *kleine wimpel*.

Vers 1239 leest men:

- „— — — minne conste
- „Scichten scieten of te *quarele*.”

Welk *quarele* door den uitgever vertaald wordt: *lans*, hoewel het mij niet bekend was dat men Amor afbeeldde als van zijn *boog* ook *lansen* schietende, terwijl ook de ware beteekenis van *quareel* duidelijk genoeg gelezen wordt in de breeder aanteekening van HUYDECOPER op *Stoke* 3^e Deel, pag. 313-316, alwaar breedvoerig over

den aard der *quareelen* gehandeld wordt: hier echter beteekent het alleenlijk *pijl*.

Bladz. 273 lezen wij verder:

„Riesen, 4277, vreezen.” Uit de beschouwing der plaats zelve zal wederom de onjuistheid, ja de valscheid der verklaring blijken.

Galiene in oorlog met koning Galarant stelt hem voor de zaak door een tweegevecht uit de wereld te maken, en belooft binnen bepaalden tijd een kampioen te stellen, die hare zaak zal verdedigen tegen Galarant en nog een ridder.

Galarant neemt dit voorstel aan en spreekt:

„ — — — *ic loest saen*

„Doe ic 't niet, *so moet ic riesen.*”

Wat dit *ic loest saen* beteekent blijkt mede niet ten duideliĳkſte uit het Glossarium. Vroeger (vs. 686) komt de uitdrukking voor „*here ic loest*” en dit wordt verklaard: *ic lade het* (verkeerdelyk voor: *ic laadde het*). Zoodat hier *ic loest* (onvolm. verl. tijd) *saen* zou moeten be- teekenen: *Ic laadde het terſtond op*, dat is *nam* (voor *neem*) het terſtond aan. Wat al verwringen! — Ik voor mij ben er niet tegen voor *loest* hier te lezen *loeft*, dat is: *ik beloof het, ik ſtem er in toe.* —

Maar om op *riesen* terug te komen, het is dus klaar dat Galarant wil zeggen: „Ik ſtem in u

„voorstel, dat mij zoo voordeelig is, daar ik gemakkelijk met behulp van nog eenen ridder uw kampvechter zal ten onder brengen, doe ik het niet zoo moge (want deze is *moet*) ik *riesen*,“ dat is volgens Professor VISSCHER: *vreezen*, hetgeen wederom niet den natuurlijksten zin oplevert: maar *riesen* beteekent *zot zijn*, (zie HUYDECOPER op *Stoke*, I B. vs. 766 en I. I. vs. 196 en II B. vs. 174) zoodat het thans zeer begrijpelijk wordt dat Galarant zegt: „Ik neem uw voorstel aan: doe ik het niet zoo moge ik een zot zijn.“

Eindelijk, want het wordt tijd te eindigen, bladz. 281 in het Glossarium leest men:

„Tale, dale, dal, 77, op ende tale; beteekent *daar ter plaatse*, op en neder.“ Dit *daar ter plaatse* schijnt aan te duiden dat deze uitdrukking of gewoonlijk in eene andere beteekenis, of zeer zelden voorkomt. Het tegendeel van beide veronderstellingen blijkt uit de menigvuldige voorbeelden aangehaald door HUYDECOPER op *Stoke* 3° D. p. 343-344. — Dat Professor VISSCHER *tale* niet verstond blijkt, want anders zou men in Bijlage E lezen: *tale* vs. 77 *te dale*.

En hiermede zal ik deze losse aanmerkingen eindigen, welke ik heb meenen te moeten in het

midden brengen, omdat men anders welligt de verklaringen en ophelderingen van Professor VISSCHER voor orakeltaal mogt houden en daarbij zweeren, »*waartegen wij, om bij minkundigen geen twijfel of verwarring te doen geboren worden, op het nadrukkelijkst moeten waarschuwen*» (a). Voor het overige heb ik hier niets bij te voegen, dan dat, naar mij voorkomt, een Roman als deze, die mede eene eerste bron is voor de levenswijze enz. der middeleeuwen, wel waardig was geweest om hier en daar met eenige oudheidkundige aantekeningen opgehelderd te worden.

Veel en met de meest voldoende uitkomsten heeft HUYDECOPER dit werk gebruikt, en toch zou het nog kunnen dienen om veel op te helderen dat tot nog toe niet is onderzocht. Het is te wenschen dat ook onze Nederlandsche Romans bestudeerd mogen worden tot een doel als dat van LA CURNÉ DE SAINTE PALAYE in Frankrijk, wiens *Mémoires sur l'ancienne Chevalerie*, grotendeels uit oude Romans getrokken, de merkwaardigste bijdragen tot de middeleeuwsche archaëologie bevatten.

(a) Prof. VISSCHER, iets over Jacob de Coster van Maerlant, pag. 6.

